

RUTH BENEDICT • Kültür rntleri

RUTH BENEDICT 1887 yılında, New York'ta doğdu. Columbia Üniversitesi'nden 1919'da mezun olan Benedict, 1923'te aynı üniversitede öğretim üyesi oldu. Antropoloji alanında yaptığı çığır açıcı çalışmalarla tanındı. Özellikle kişilik, sanat, dil ve kültür arasındaki ilişkileri, değişik folklorları ele aldı; kültürel çeşitliliğin önemine dair yaptığı vurgularla kültürel incelemeler konusunda öncü isimlerden oldu. 1947'de Amerikan Antropoloji Derneği başkanlığına seçilen Benedict, çalışmalarını ve "aykırı" tavırları nedeniyle ancak ölümünden kısa bir süre önce tam yetkili profesörlüğe atandı. 1948'de hayatını kaybeden Benedict, antropoloji alanının şekillenmesinde ilk akla gelen isimlerdendir.

Patterns of Culture

© 1934 Ruth Benedict

© 1961 Ruth Valentine

Önsöz: © 1959 Margaret Mead

Önsöz: © 2005 Louis Lamhere

Bu kitabın yayın hakları Anatolialit Agency'nin aracılığıyla
Houghton Mifflin Harcourt Publishing Co.'dan alınmıştır

İletişim Yayınları 1672 • Politika Dizisi 95

ISBN-13: 978-975-05-0970-4

© 2011 İletişim Yayıncılık A. Ş.

1. BASKI 2011, İstanbul

EDITÖR Kıvanç Koçak

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsni Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

DİZİN Burcu Tunakan

BASKI ve CILT Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11

Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

RUTH BENEDICT

Kültür rntleri

Patterns of Culture

EVIREN *Mustafa Topal*

“Başlangıçta Tanrı her halka kilden bir bardak verdi
ve onlar bu bardaktan kendi yaşamlarını içtiler.”
Digger Kızılderilileri'nin atasözü

İÇİNDEKİLER

Çevirenin Önsözü.....	9
Teşekkür.....	13
Önsöz · LOUISE LAMPHERE.....	15
Önsöz · MARGARET MEAD.....	21
Sunuş · FRANZ BOAS.....	27
I Gelenek Bilimi.....	31
II Kültürel Çeşitlilik.....	51
III Kültürel Bütünleşme.....	75
IV New Mexico Pueblolar'ı.....	87
V Dobulular.....	157
VI Amerika'nın Kuzeybatı Sahili.....	197
VII Toplumun Doğası.....	241
VIII Birey ve Kültür Örüntüsü.....	267
NOTLAR.....	295
DİZİN.....	302

Teşekkür

Bu kitapta anlatılan üç ilkel halkın seçilmesinin iki nedeni var: Birincisi, bu kabilelerle ilgili bilginin tümüyle doyurucu ve karşılaştırılabilir nitelikte oluşudur. İkincisi, benim bu halklarla birlikte yaşamış olmam ve bu konuda yapılan birçok tartışmayla ilgili olarak söz konusu üç kabilenin tanıtımında yazdıklarıyla otorite durumuna gelmiş etnologların yayımladıkları malzemeye ulaşabilmemdir. Birkaç yaz boyunca Zuni puebloları ve pueblo kültürüyle karışıt saydığım bazı komşu kabileler arasında yaşadım. Eldeki tüm pueblo incelemelerinin en iyileri durumundaki yazılı metin derlemesine sahip olan, Zuni dilini ve Zuniler'in kafa yapılarını öğrenmiş Dr. Ruth L. Bunzel'e bu konuda çok şey borçluyum. Dobulular'ın betimlenmesini, Dr. Reo F. Fortune'nin paha biçilmez monografisi *Dobu Büyücüleri*'ne ve Doktor Fortune ile yaptığım hoş söyleşilere borçluyum. Amerika'nın kuzeybatı sahilindeki kabileler için ise yalnızca Profesör Franz Boas'ın yayımlanmış metni ve Kwakiutl yaşamıyla ilgili ayrıntılı derlemesinden değil, halen yayımlanmamış malzemesinden ve kuzeybatı sahiliyle ilgili yakla-

şık kırk yıldır süren deneyimleriyle ilgili derin yorumlarından da yararlandım.

Kitaptaki sunumdan yalnızca ben sorumluyum. Şu ya da bu alan araştırmacısının yapabileceğinden daha ileride bazı yorumlar varsa onlar da bana ait. Ancak yazdığım bölümler bu kabileler konusunda otorite durumundaki söz konusu kişilerce okundu ve olgulara göre değerlendirildi. Bu konularla ilgili olarak daha bütünlükçü açıklamalara ulaşma arzusunda olanlar için bu otoritelerin ayrıntılı çalışmalarıyla ilgili kaynaklar verildi.

Aşağıdaki makalelerden bazı paragrafları kullanmama izin veren yayımcılara minnettarlığımı bildirmek istiyorum: *The Century Magazine*'den "Gelenek Bilimi", *The American Anthropologist*'den "Kuzey Amerika'da Kültürel Biçimlenmeler", *The Journal of General Psychology*'den "Antropoloji ve Olağandışı".

Dobu Büyücüleri'nin yayımcıları E. P. Button and Company'e de teşekkür ediyorum.

RUTH BENEDICT

Önsöz

LOUISE LAMPHERE

Okuduğum ilk antropoloji kitabı olan *Kültür Örüntüleri*, bana kültür antropologu ve üniversitede hoca olma esinini vermişti. Kırk beş yılı aşkın bir süre önce genç bir ikinci sınıf kolej öğrencisiyken Denver'deki evimden pek uzakta olmayan Colorado Rockies'de yazı geçirdiğim sırada, Benedict'in Batılı olmayan kültürlerle ilgili şiirsel çağrışımı; kültürel farklılığa değer veren, insan davranışının geniş bir spektrumunu ve tüm dünyadaki değişik kültürler yelpazesini öven bir disipline beni yöneltti. O günlerde Stanford Üniversitesi'nde Batı uygarlığı üzerine bir dersi yeni almıştım ve bu kitap, bana dünyaya bütünüyle farklı açıdan bakmanın bazı yollarını sunmuştu. Zuniler, New Mexico'da, oturduğum kasabaya yalnızca yaklaşık dört yüz mil uzaklıkta yaşamış olsalar da, o sırada onların karmaşık törensel yaşamı ve felsefeleri hakkında çok az şey biliyordum. Benedict'in kitapta anlattığı diğer iki halkı, Kwakiutllar ve Dobulular'ı ise çok daha az biliyordum. Benedict'in ortaya koyduğu anlamların edebi niteliği ve şiirsel izlenimler, benim kendi deneyimimden çok farklı olan başka düşünce biçimlerini orta-

ya koyan her kültüre olumlu bir değer ve karmaşıklık katıyordu.

Ruth Benedict, büyükannem ile aynı yaşıydı ancak onun kitabı oğlumun kuşağına ve onun çocuğunun kuşağına da hâlâ bir şeyler anlatıyor. 21. yüzyılın küreselleşmiş dünyasında biz Amerikalılar'ın sokakta, metroda, lokantada, okul sıralarında ya da işyerlerinde farklılıklarla karşılaşmamız bugün çok daha muhtemel. Telefon ve internet, tüm dünyadaki bireyleri, örgütlenmeleri ve kültürleri birbirleriyle iletişime sokuyor. New Mexico Üniversitesi'ndeki sınıflarımda Navajo ve Zunili öğrenciler, Anglo-Amerikanlar ve Hispaniklerle karışmış durumda ancak bu sınıflarda İran, Nepal, Vietnam ya da Kolombiya'dan gelen göçmenlerin çocukları da var. Öğrenciler kendi kişisel durumlarını ortaya koyma konusunda genelde çekingen olsalar da sınıftaki tartışmalar, onların Zuni kültürünün devamlılığını, Nepalli bir genç kadının kendi yaşamındaki düzenlenmiş bir evliliğin rolünü ya da bekar bir Anglo annenin tam zamanlı bir işte çalışmayla çocuk yetiştirmeyi birleştirme stratejilerinden yararlanmasını değerlendirmelerine yardımcı oluyor. Gün geçtikçe daha fazla farklı kültürlerle karşılaşırken onların kavranması için bir temele sahip olmak, her zamankinden daha çok önem taşıyor. *Kültür Örüntüleri*, işte böylesi bir çerçeveye sunuyor.

Kültür Örüntüleri'nde Benedict tarafından kullanılan en kalıcı metaforlardan biri çevre, yaş döngüsü ve insan faaliyetleri tarafından sağlanan olası ilgiler yelpazesini kapsayan büyük bir yay metaforudur. Her kültür, olasılıklar yayından seçimini yapıyor, bir ya da birkaçına vurgu yapmayı tercih ediyor ve bu, o kültüre kendi özel örüntüsünü veriyor. Benedict'in söylediği gibi, "Bir kültür olarak kendi kimliği, bu yayın belli parçalarını seçmesine bağlıdır... Her bir kültür, bir başkasının bakış açısının göz ardı ettiği temel-

lerden yola çıkar ve onun ilgilenmediklerinden yararlanır.” Benedict’in katkısı, yalnızca üç kültür –Zuni, Dobu ve Kwa-kiutl– tarafından bu yaydan seçilenlerin belli bölümlerini bize sunması değil, aynı zamanda bizim, okurlarının, yayın kendisinin bütün parçalarını değerlendirmemize ve her seçimin kendi terimleriyle anlaşılabilmesini görmemize yardımcı olmasıdır. Vurgu değerlidir, yargıya değil. Benedict, Batı toplumunun en iyi, en gelişmiş olduğu yönündeki görüşü reddeder ve her kültürün kendisini ele aldığı gibi kavranması gerektiğini öne sürer. Bunlar, göreceli olmayan bir evrensel insan hakları yasasının kabul edildiği ve her yerde kadınlar ile çocukların haklarının korunmasına çalışılan bir dünyada bugün de çok gerekli olan bir kültürel göreceliğin ilkeleridir.

Bugün *Kültür Örüntüleri*’ni ikili bir mercekle altında, birincisi İkinci Dünya Savaşı’ndan, atom bombasından, Birleşmiş Milletler’den, hava taşımacılığında ve televizyondan önce, 1930’larda yazılmış tarihsel bir belge olarak okumak büyük önem taşıyor. Aslında bu kitap, antropolojiyi biçimlendiren, “kültür” terimini popülerleştiren ve Batılı okurları başka yaşam tarzlarını takdir etmeye yönelten bir kitaptı. İkincisi, *Kültür Örüntüleri* çağdaş Amerikan sahnesiyle bugün de ilgili bir metin. Edebi geleneklerden büyük oranda yararlanıp, antropolojide kültürel tasvirle ilgili en son yaklaşımları çok önceden haber veriyor ve kültürel bütünleşme konuları kadar kültürel çeşitliliğe de dikkat çekiyor. Benedict’in başka kültürlerin analizine derinlemesine dalmış olması, aslında Amerikan toplumunun örneğin onun başka kültürleri benzersiz bir bütün olarak görmeyi becerememesi, homoseksüelliği kabul etmekteki isteksizliği, şamanistik uygulamaları ya da trans olaylarını meşru tedavi biçimleri olarak görmeyi reddetmesi veya kendi tarihindeki aşırı davranışlar konusundaki körlüğünün de bir eleştirisidir.

Benedict, genelde 1930'lar ve 1940'larda gelişen antropolojideki "Kültür ve Kişilik" yaklaşımının kurucusu olarak görülür. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra bu eğilim aşıldığında, Benedict'in eseri, değişebilirlik, çatışma ve gerilimle ilgili kaynaklara odaklanma yerine kültürel bütünlüklere ve kültürel bütünleşmeye aşırı vurgu yapmakla sıkça eleştirildi. Son yıllarda ise araştırmacılar, Benedict'in eserinde birçoğu kültürel malzemeleri yorumlamayla ilgili mevcut yaklaşımların öncüsü olan başka eğilimler görüyor. Benedict, romanları, oyunları ya da şiirleri analiz eden edebi eleştirmenlerin çoğunda olduğu gibi kültürün sembolik, metaforik ve semiyotik görünümüne vurgu yapan günümüzdeki bazı antropologlardaki yaklaşımı öngörmüştü. Zuniler ve Kwakiuttlar ile ilgili daha küresel tasvirlerde yer alanlar, günlük yaşamın rutinleri ve ayrıntılarına yönelik Benedict'in dikkatli ilgisinin sonuçlarıdır. Dolayısıyla onun eseri, antropologların "pratik" dedikleri ve bireysel fail üzerine vurgu yapan çağdaş yaklaşımda yankılanıyor: Benedict'in her araştırma konusunda ortaya koyduğu, daha büyük kültür örüntülerini üreten ve ifade eden gündelik eylemler ve olağanüstü törensel performanslardır.

Benedict kendisini, kendi kültüründe bir dışlanmış olarak hissediyordu. O, özellikle sapkın rolüne alışmış, hâkim kültürel örüntüye uyum göstermeyen birisiydi. Sapkınlığın görelî bir kavram olduğunu öne sürüyordu. Homoseksüellik örneğinden yararlanarak, Batı kültürlerinde homoseksüelliğe bir sapkınlık olarak bakılsa da, başka kültürlerde, –örneğin eski Yunanlılar'da ve Güneybatı Pueblolar'ı arasında– ona belli bir değer verildiğini öne sürüyordu. Yakınlarda yapılan yeniden değerlendirmelerin bir parçası olarak feminist, lezbiyen ve gay antropologlar, Ruth Benedict'in kendi öncülerinden birisi olduğunu öne sürüyorlar.

Benedict'in feminizmi, bir meslek edinmek ve ardından bu meslek içinde merkezî bir yer kazanmak için verdiği ilk

mücadeleden gelir. Bir kadın olarak konumu, kitaplarının popülaritesine ve teorisyen olarak saygın konumuna rağmen, antropolojideki bazı noktalarda önünü tıkamıştı. Columbia Antropoloji Bölümü'nde başkanlık yapması reddedildi ve yalnızca 1948'deki ölümünden altı ay önce tam yetkili profesörlüğe atandı. Yine de, önemli bir bölümde bordrolu öğretim üyesiydi ve gelecek antropologlar kuşağındaki öğrencilere ders veriyordu ve 1947'de Amerikan Antropoloji Birliği'nin başkanlığına seçildi. Kendi kuşağındaki bütün kadınlar arasında bu disiplinin en merkezî kişisiydi.

Kültür Örüntüleri'nin yeni okumaları, Benedict'in derin kavrayışlarını onun dönemindekinden çok farklı bir antropolojiyle bütünleştiriyor. Alan araştırması ve etnografya, 1886'da Boas'ın Vancouver Adası'ndaki Kwakiutlular'ı ziyaretinden ve Ruth Benedict'in 1924 yazını Zuniler'in yanında geçirmesinden bu yana büyük ölçüde değişti. Bugün antropologlar, araştırdıkları topluluklarla işbirliği çabaları içine girmeye çok daha fazla özen gösteriyorlar; toprak hakları, kültürel korunma, sağlık ve çevre konularında yerli halkların karşı karşıya kaldıkları önemli toplumsal sorunlarla ilgili çeşitlilikler konusuna daha fazla ilgi duyuyorlar. Çağdaş yaşamlarla ilgili etnografik anlatımlar, Benedict'in yerlilerin bakış açısını sunmanın bir yolu olarak dinsel ilahileri ve şarkı metinlerini kullanmasının bir adım ötesine geçerek, daha bireysel sesler, kültürel değerlerle ilgili yerli yorumlar ve performanslar ortaya koyuyor. Yerli nüfuslar, kendi kültürlerini dış dünyaya sunmada ve araştırmalar üzerinde daha fazla kontrol olanağına sahipler. Zuniler, bir arkeoloji programı ve bir müzenin yer aldığı kendi Kültürel Kaynaklar Girişimi'ne sahipler ve (yetmiş mil uzaklıktaki) Pueblo Acoma'sında bir müze ve tarih arşiviyle birlikte yeni bir Sky City Ziyaretçi Merkezi açıldı. Kwakiutlular (bugün Kwakwaka'wakwa deniliyor), son yirmi yıldır bir kültürel canlanma-

dan geçiyorlar. Totem direkleri, mücevherler ve diğer el zanaatlarında geleneksel tasarımları kullanan oymacılar ve sanatçılar destekleniyor. Kendilerine ait Umista Kültür Merkezi'nde kendi zanaat ürünlerinin sergilendiği devamlı bir sergi yer alıyor. Bu merkez, Kwakwaka'wakwa sanatçılarının eserlerini Hollanda ve diğer Avrupa ülkelerine ihraç ediyor. Ayrıca başka yerli gruplarını turizm ve eko-turizm konularında eğitiyorlar. Yerli Amerikalılar tarafından yönetilen ve Yerli Amerikalı küratorların görev yaptığı Amerikan Ulusal Yerli Müzesi, Washington D.C.'deki Mall'da bulunuyor. Bu müze, Yerli Amerikalı insanlara kendi kültürleri ve tarihleriyle ilgili görüşleri sunuyor. Kültürel korunmanın, çevre yönetiminin bu örnekleri ve bunların turizm, müzeler ve kültürel programlamalar yoluyla başka halklara yayılması, küresel bağlamda çeşitliliği artırıyor.

Ruth Benedict'in *Kültür Örüntüleri*, çeşitliliğin değerini bize öğreten temel bir metin. Benedict'in geleceğe yönelik umudu, 21. yüzyılda hâlâ yankılanıyor: Kültürel göreceliğin kabul edilmesi, "mevcut hammaddelerden kendisini yaratmış olan insanlığın birlikte var olan ve eşit biçimde geçerli yaşam örüntüleri"nin kıymetini bilmeyi sağlayacaktır.

Albuquerque, New Mexico, 2005